

THỰC HÀNH TIẾNG VIỆT (1 tiết)

HOẠT ĐỘNG 1: Khởi động

Mục tiêu: Tạo tâm thế hào hứng, tích cực để tiếp nhận bài mới.

Tổ chức hoạt động	Hoạt động của học sinh	Kết quả/ Sản phẩm học tập
– GV giới thiệu 2 câu thơ: <i>Bàn tay ta làm nên tất cả/ Có sức người sỏi đá cũng thành cơm</i> – Yêu cầu HS trả lời câu hỏi. – Dẫn vào bài học.	– Suy nghĩ, trả lời câu hỏi: <i>Theo em, từ bàn tay trong dòng thơ thứ nhất chỉ đối tượng nào?</i> – Phát biểu ý kiến, nhận xét, góp ý.	Nêu được đối tượng được nói đến trong ví dụ (<i>bàn tay: chỉ người lao động, nhà thơ lấy cái bộ phận để thay thế cái toàn thể</i> → đây là một dấu hiệu của biện pháp tu từ hoán dụ).

HOẠT ĐỘNG 2: Hình thành kiến thức mới

Mục tiêu:

- Nhận biết biện pháp tu từ hoán dụ, chỉ ra được tác dụng của việc sử dụng biện pháp tu từ này.
- Hiểu được ý nghĩa của một số thành ngữ thông dụng.

Tổ chức hoạt động	Hoạt động của học sinh	Kết quả/ Sản phẩm học tập
– GV sử dụng phương pháp thông báo, giải thích về biện pháp tu từ ẩn dụ. – Hướng dẫn HS hoạt động nhóm, trao đổi nội dung phiếu học tập.	– Đọc nội dung Nhận biết hoán dụ / SGK tr.99 – Nêu khái niệm <i>hoán dụ</i> . – Từ nội dung đọc, HS nhận biết và phân tích giá trị biểu đạt của biện pháp tu từ qua ví dụ trong SGK. – Trao đổi cặp đôi, hoàn thành <i>Phiếu học tập</i> .	– Nhận biết được về biện pháp tu từ ẩn dụ. – Phân tích được các ví dụ: + Hoán dụ <i>áo nâu, áo xanh</i> chỉ người nông dân và người công nhân với trang phục đặc trưng → <i>Lấy từ ngữ chỉ dấu hiệu của sự vật để chỉ sự vật</i> . – Hoán dụ <i>chân</i> : chỉ cầu thủ → <i>Lấy từ ngữ chỉ bộ phận để chỉ toàn thể</i> . – Hoán dụ <i>nhà</i> : chỉ các thành viên trong gia đình → <i>Lấy từ ngữ chỉ vật chứa để chỉ vật được chứa đựng</i> .
PHIẾU HỌC TẬP		
Câu thơ	BPNT hoán dụ	Tác dụng
a. <i>Áo nâu liền với áo xanh Nông thôn cùng với thị thành đứng lên</i>		
b. <i>Anh ấy là một chân đá bóng rất cừ.</i>		

c. Cả nhà hân hoan vui đón xuân mới.			– Hoán dụ <i>mười năm</i> chỉ thời gian ngắn, trước mắt; <i>trăm năm</i> chỉ thời gian lâu dài → Lấy từ ngữ chỉ cái cụ thể để chỉ cái trừu tượng.
d. Vì lợi ích mười năm trồng cây Vì lợi ích trăm năm trồng người			

HOẠT ĐỘNG 3: Luyện tập, vận dụng

Mục tiêu:

- Nhận diện và nêu được tác dụng của biện pháp tu từ ẩn dụ.
- Hiểu được ý nghĩa của một số thành ngữ thông dụng.

Tổ chức hoạt động	Hoạt động của học sinh	Kết quả/ Sản phẩm học tập								
<p>Bài tập 1</p> <ul style="list-style-type: none"> – Tổ chức cho HS làm việc cá nhân hoàn thành bài tập 1. – GV kiểm tra, đánh giá, nhận xét. 	<ul style="list-style-type: none"> – Đọc bài tập 1. – HS hoàn thành bài tập. – 2, 3 HS trình bày bài làm và nghe nhận xét, góp ý. 	<p>Trình bày được nghĩa hoán dụ của các từ ngữ, cụ thể:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Nhắm mắt xuôi tay</i> nói đến cái chết. – <i>Mái nhà tranh, đồng lúa chín</i> thay thế cho quê hương, làng mạc, ruộng đồng nói chung. – <i>Áo cơm cửa nhà</i> nói đến của cải vật chất, những thứ tốt đẹp mà người tốt, người hiền được hưởng. 								
<table border="1" style="width: 100%;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;"><i>Hoán dụ</i></th> <th style="text-align: center;"><i>Nghĩa hoán dụ</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><i>Nhắm mắt xuôi tay</i></td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td><i>Mái nhà tranh, đồng lúa chín</i></td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td><i>Áo cơm cửa nhà</i></td> <td>.....</td> </tr> </tbody> </table>	<i>Hoán dụ</i>	<i>Nghĩa hoán dụ</i>	<i>Nhắm mắt xuôi tay</i>	<i>Mái nhà tranh, đồng lúa chín</i>	<i>Áo cơm cửa nhà</i>		
<i>Hoán dụ</i>	<i>Nghĩa hoán dụ</i>									
<i>Nhắm mắt xuôi tay</i>									
<i>Mái nhà tranh, đồng lúa chín</i>									
<i>Áo cơm cửa nhà</i>									
<p>Bài tập 2</p> <ul style="list-style-type: none"> – GV tổ chức cho HS làm việc nhóm 4. – GV đánh giá, nhận xét. 	<ul style="list-style-type: none"> – HS thảo luận nhóm: <ul style="list-style-type: none"> + Xác định biện pháp tu từ. + Nêu tác dụng của biện pháp tu từ đó. – Đại diện một số nhóm trình bày. 	<p>Xác định đúng BPTT và nêu được tác dụng của BPTT đó.</p> <p>a) BPTT so sánh nhằm diễn tả ý: từ xưa đến nay, từ thế hệ cha ông đến thế hệ chúng ta, từ quá khứ đến hiện tại là một khoảng cách xa vời vợi. Nhưng khoảng cách đó đã được nối liền bởi các truyền cổ dân gian,</p>								

Câu	Biện pháp tu từ	Tác dụng
<p>a. <i>Đời cha ông với đời tôi Như con sông với chân trời đã xa.</i></p>		
<p>b. <i>Gậy tre, chông tre chống lại sắt thép của quân thù. Tre xung phong vào xe tăng, đại bác.</i></p>		
<p><i>đời cha ông với đời tôi tưởng rất xa mà lại hóa rất gần.</i></p> <p>b) BPTT nhân hoá có tác dụng tăng tính gợi hình, gợi cảm, làm cho câu văn thêm sinh động, hấp dẫn đồng thời nhấn mạnh tác dụng và phẩm chất cao quý của cây tre: tre cũng có những hành động và đức tính như con người.</p>		
<p>Bài tập 3</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yêu cầu HS làm bài cá nhân. - GV quan sát, hỗ trợ HS. - GV nhận xét, đánh giá. 	<ul style="list-style-type: none"> - Đọc bài tập và làm bài theo yêu cầu. - Một số HS trình bày bài làm. 	<ul style="list-style-type: none"> - Chỉ ra được thành ngữ: <i>Đéo cày giữa đường.</i> - Giải thích ngắn gọn ý nghĩa của thành ngữ: <i>những người không độc lập, không có chính kiến riêng, luôn bị tác động và thay đổi theo ý kiến người khác thì làm việc gì cũng không đạt kết quả.</i>
<p>Bài tập 4</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yêu cầu HS làm bài cá nhân. - GV quan sát, hỗ trợ HS. - GV nhận xét, đánh giá. 	<p>HS nêu cách hiểu về thành ngữ <i>Tre già măng mọc.</i></p>	<p>Hiểu và giải thích được ý nghĩa của thành ngữ: <i>nói đến sự nối tiếp giữa các thế hệ, thế hệ trước già đi thì sẽ có thế hệ sau thay thế; thế hệ trước sẽ truyền lại những kinh nghiệm, tri thức, phẩm chất... đáng quý cho thế hệ sau.</i></p>